

10.

Et demokratisk mulighedernes vindue

Fører Folkestyre til Demokrati? Under denne overskrift diskuterede Poul Henningsen i en *Politiken*-kronik i marts 1946 hvordan man kunne nå frem til det fulde demokrati. Han opridsede to mulige veje hertil: Den østlige (sovjetske), hvor man til forskel fra den vestlige tidligt så muligheden for økonomisk demokrati – men endnu ikke havde fundet tiden moden til politisk demokrati. Og den vestlige, hvor man til forskel fra den østlige havde erkendt at den politiske frihed var fundament for demokratiet – men herefter ikke rigtigt var kommet videre. Ifølge PH havde hverken den østlige eller vestlige vej endnu ført til fuldt demokrati, selvom begge veje *kunne* føre dertil. Selv var han dog kritisk overfor den østlige vejs stadige mistillid til at folket i fuld frihed kunne varetage egne interesser og tilsluttede sig klart det vestlige synspunkt: at politisk frihed måtte være demokratiets fundament. Hvorfor kommunisternes og andres ønske om forbud mod partier som det nazistiske var forkert.

Men da fuldt demokrati tillige forudsatte at menneskene blev *opdraget* til demokrati og frihed, roste PH som tidligere nævnt også DKP: nemlig for partiets støtte til det helt vitale »pædagogiske demokrati. Det viser for det første at Partiet ikke dikteres fra Moskva hvor man er gaaet tilbage til den totalitære skole. Det viser ogsaa at kommunisterne synes at holde enhver udvej aaben for at naa frem til demokratiet – baade den østlige og den vestlige – mens de gamle demokratiske partier sidder med hænderne i skødet.«⁵⁴²

På en ikke ukritisk facon udtrykte PH måske hermed en forsigtig fornemmelse af dét *demokratiske mulighedernes vindue* som

man ud fra de hidtidige udredninger rimeligt kan hævde havde åbnet sig for DKP. Et vindue hvorigennem partiet så muligheden for en socialisme med ...

Læs videre i bogen

Noten til klippet ses nedenfor (fremhævet)

For udredning, analyse og diskussion berørende baggrund for og indhold af det demokratiske mulighedernes vindue, henvises i øvrigt til bogen, specielt s. 115-118, 170-245, 260-275.

...« har Fog hentet fra Jørgen Jørgensens debatskabende artikel i *Frit Danmark* d. 13.7.1945, se Jørgensen1 s. 23.

541 Fog3 s. 38, 40.

542 Se PH2 s. 168f.

543 Se Arkiv921/73, CK-møde 17.-18.5.1947, protokollen, Gelius Lunds indlæg s. 8f. Samt se G.Lund2 s. 205f.

544 la Cour s. 151. Aage la Cour var DKP-medlem fra 1938-57, formand for DKU København 1945-49, rejsende i Østeuropa efter 2. verdenskrig, og blev senere generaldirektør for EU's statistik. la Cours overvejelser er tidligere berørt i Del I/3, afsnittet *Troens betydning*.

545 Se fx Madsen1 s. 156-178 (citatet s. 169); samt Madsen2 s. 184.

546 Norges Kommunistiske Parti (NKP) anstrengte sig i disse år for at udvise international selvstændighed (partiet var dog ideologisk overvejende ret traditionelt) – og var netop i første halvdel af 1970'erne med i den socialistiske valgalliance (SVA) sammen med blandt andet det norske SF, og deltog i forberedelserne af det nye forenede socialistiske venstreparti (SV). NKP var dog splittet på spørgsmålet om SV og endte med at nægte en nedlæggelse af NKP som selvstændigt parti.

547 Se Madsen1 s. 162-165, citerer s. 162f.; s. 150-152, 161; s. 161, 169, citatet *ibid.*; s. 98f., 157, citatet *ibid.*; s. 119, citatet *ibid.*; s. 98f., 166, citatet *ibid.*; Madsen3 s. 11, citatet *ibid.* Det er korrekt at DKP umiddelbart efter det sovjetisk ledede militærindgreb i Tjekkoslaviet august 1968 tog forsigtigt afstand herfra, mere herom i Del IV/14.

548 Madsen2 s. 183f. Carl Madsen havde ret i at der, i hvert fald senest fra sommeren 1946, var kritik i Moskva af DKP's efterkrigslinje. Jf. tidligere omtalte rapport fra Georg Laursen til SUKP(b)s ledelse i maj 1946; samt se Jacobsen1 s. 378ff, 446f. Denne kritik var dog ikke tegn på at DKP-lederne manglede loyalitet overfor Stalins Sovjetunion, der netop efter den afgørende krigsindsats var genstand for stor og fornyet beundring fra fx Aksel Larsens side. Se Jacobsen1 s. 390.

549 Madsen1 s. 163.

550 *Ibid.* s. 100f.

551 Madsen2 s. 184.

552 Se hele Moltved. Citaterne hhv. s. 13, 23, 20, 21, 22, 28, 20, 24,